

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO - 584977 - I/08/KŁ/MSW

00-090 Warszawa Teł. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 23/12/2008r.

Pan

Maciej Bobrowicz

Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych

al. Ujazdowskie 18 lok. 4

00-478 WARSZAWA

Szanowny Panie Prezesie

W ostatnim czasie zwróciła się do mnie osoba ubiegająca się o wpis na listę radców prawnych, podnosząc problem dowolności w ustalaniu przez Krajową Radę Radców Prawnych (dalej: KRRP) wysokości opłat związanych z decyzją w sprawie tego wpisu. Skarżący wskazał, iż opłaty te ustalane są w sposób nie adekwatny do nakładu pracy i środków, zależnie od „kaprysu” KRRP, co jego zdaniem stanowi wykorzystywanie uprawnień Rady do blokowania dostępu do zawodu radcy prawnego. W opinii skarżącego opłata ustalona w wysokości 2 500 zł jest zaporowa, zwłaszcza w porównaniu z opłatą za wpis pobieraną przez samorząd adwokacki, która jest niższa i wynosi od 500 do 936 zł (wyjątkiem są dwie izby: radomska i warszawska - w pierwszej pobierana jest opłata na poziomie półtorakrotnego średniego wynagrodzenia, w drugiej osiąga ona poziom 1 500 zł). Ponadto praktyka rad okręgowych izb radców prawnych przy zwrocie opłaty nie jest jednolita, gdyż jedne z rad traktują ją jako opłatę „za wpis” i zwracają ją w razie nie dokonania wpisu, podczas gdy inne - jako opłatę „za postępowanie”, nie zwracają jej wcale, niezależnie od ostatecznego wyniku postępowania.

Należy mieć na uwadze, że rynek usług prawniczych cechuje się pewną specyfiką, która wyraża się m.in. w tym, iż o warunkach przyjęcia kandydata na radcę prawnego do zawodu decyduje odpowiedni organ samorządu zawodowego, będącego zrzeszeniem osób, dla których nowy radca prawny stanowi faktycznie konkurencję. Jednym z tych warunków, mającym podstawowe znaczenie, jest uiszczenie przez

kandydata odpowiedniej opłaty, której wysokość określa ten właśnie samorząd zawodowy. W praktyce przedmiotowe opłaty pokrywają nie tylko koszty wpisu, lecz są dodatkowo źródłem dochodu samorządu. Określanie ich na stosunkowo wysokim poziomie powoduje ponadto ograniczenie dostępu do zawodu radcy prawnego. Tymczasem opłaty te powinny odpowiadać faktycznym kosztom związanym z przyjęciem do zawodu, w żadnym jednak wypadku nie mogą one stwarzać bariery w dostępie do wykonywania zawodu radcy prawnego.

Ustawodawca przyznał (w art. 60 pkt 11 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych; Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059, ze zm.) wyłączną kompetencję do określania wysokości opłat związanych z decyzją w sprawie wpisu na listę radców prawnych i aplikantów radcowskich oraz opłat manipulacyjnych Krajowej Radzie Radców Prawnych. W przypadku samorządu radcowskiego wysokość opłat kształtowana jest zatem na szczeblu centralnym, w przeciwieństwie do samorządu adwokackiego, gdzie ustalana jest ona przez okręgowe organy samorządu. Ustawa nie wymienia jednak kryteriów, w oparciu o które ustalana miałyby być wysokość opłaty związanej z decyzją w sprawie wpisu na listę radców prawnych, jak to ma miejsce w przypadku opłaty za aplikację radcowską. Stosownie bowiem do art. 32¹ ustawy o radcach prawnych określenie wysokości tej opłaty następuje przy uwzględnieniu konieczności zapewnienia aplikantom właściwego poziomu wykształcenia, przy czym wysokość opłaty nie może być wyższa niż sześciokrotność minimalnego wynagrodzenia.

Uchwała Nr 476/VI/2005 KRRP z dnia 22 listopada 2005r. w sprawie wysokości opłat związanych z wpisem na listę radców prawnych lub listę aplikantów radcowskich określa opłaty w wysokości wielokrotności składki członkowskiej, przyjmując, w zależności od kategorii podmiotu ubiegającego się o wpis, jej pięćdziesięciokrotność lub dwudziestopięciokrotność. Wysokość opłat pobieranych od osób nie będących egzaminowanymi aplikantami radcowskimi kształtuje się w praktyce na jednolitym w skali kraju poziomie 2 500 zł. Nie wiadomo jednak, w jaki sposób opłata w tej wysokości odnosi się do rzeczywistych kosztów związanych z wpisem danej osoby na listę radców prawnych. Nie znane są również kryteria, w oparciu o które określono taką właśnie wysokość opłaty. Należy zauważyć, iż kryteria takie,

w stosunku do opłaty związanej z wpisem na listę adwokatów, wprowadziła Naczelna Rada Adwokacka. W uchwale nr 29/2005 z dnia 8 października 2005 r. NRA wystosowała zalecenia dla okręgowych izb adwokackich, zgodnie z którymi opłata za rozpatrzenie wniosku o wpis na listę adwokatów nie powinna przekroczyć płacy minimalnej. Izby adwokackie wyceniają aktualnie koszty wpisu w przedziale od 500 do 800 zł. Wydaje się, że koszty wpisu na listę radców prawnych nie powinny różnić się od kosztów wpisu na listę adwokatów.

Kwestia wysokości opłat związanych z wpisem, w odniesieniu do organów samorządu adwokackiego była już przedmiotem orzekania Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 12 stycznia 2006 r. (w sprawie o sygn. akt III ZS 2/05; opubl. w: OSNP 2007/3-4/58, „Monitor Prawniczy” 2006/3/116) stwierdził, „że organy te nie są uprawnione do wyliczania i pobierania tych kosztów w nadmiernej lub nieuzasadnionej wysokości, a jedynie w wysokości rzeczywiście poniesionych kosztów czynności sprawdzających wypełnienie przez kandydata ustawowych kryteriów dopuszczenia do wykonywania zawodu adwokata, wpisania na listę adwokatów i wydania dokumentu potwierdzającego ten kwalifikowany prawniczy status zawodowy.”

W mojej ocenie również ustalane przez KRRP opłaty związane z wpisem powinny odzwierciedlać rzeczywiste koszty ponoszone w związku z przyjęciem do zawodu nowej osoby. Nie kwestionując uprawnień organu samorządu radcowskiego do ustalania wysokości opłaty za wpis, zauważyć jednakże należy, iż pobieranie opłat przewyższających te koszty może świadczyć o wykorzystywaniu własnej pozycji w stosunku do kandydatów do zawodu w celu uzyskania dodatkowych, nieuzasadnionych ponoszonymi kosztami dochodów. Wydaje się, że opłata w kwocie 2 500 zł jest nieproporcjonalnie wysoka w stosunku do kosztów samego wpisu, jak i opłat pobieranych za rozpatrzenie wniosku o wpis na listę adwokatów, przez co może ograniczać dostęp do zawodu, jak i przysparzać dodatkowe nieuzasadnione dochody samorządu. Ponadto nieznane są kryteria, w oparciu o które niektóre rady okręgowych izb radców prawnych, w razie nie wpisania kandydata na listę nie zwracają uiszczonej opłaty.

W związku z powyższym, działając w oparciu o art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14 poz. 147, ze zm.), zwracam się do Pana Prezesa z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w związku ze wskazanymi wątpliwościami i udzielenie informacji na temat kryteriów, którymi kieruje się KRRP ustalając wysokość opłaty związanej z decyzją w sprawie wpisu na listę radców prawnych, a także kwestii zwracania opłaty w związku z nie wpisaniem kandydata na listę.

Łączę wyrazy szacunku

/-/ Janusz Kochanowski